

Euroopa Ühenduse keskkonnavastutuse direktiivi ülevõtmisega seotud probleemid

Mag. iur. Evelin Lopman
Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist

Keskkonnavastutuse direktiivi ülevõtmisel on tõusetunud praktiliste probleemide kõrval mitmed õiguslikud küsimused, milles järgnevalt keskendun kolmele: keskkonnakahju mõiste; kahju tekitaja mõiste; kahju tekitaja kaitseklauslid.

1. Keskkonnakahju mõiste

Direktiivi kohaselt ei hõlma keskkonnakahju mõiste kogu keskkonnale tekitatud kahju, vaid ainult teatud liikide ja elupaikade kahjustamisega tekitatud kahju, veekeskkonnale tekitatud kahju ning pinnasele tekitatud kahju.

Keskkonnavastutuse seaduse eelnõus on lähtutud direktiivi mõistest, kuid lisatud on rand ja kallas ning siseriiklikult kaitstavad alad ja liigid ning püsielupaigad.

Oluliseks probleemküsimuseks on see, kuidas tuleks mõista direktiivi art 2 lg 1 p a ja art 2 lg 3 p a ja b. Mida see hõlmatub? Kas loodusdirektiivi ja linnudirektiivi alusel kaitstavaid liike ja elupaigatüüpe või nendes direktiivides nimetatud liike ja elupaigatüüpe? Millised võiksid olla ühe või teise lähenemise õiguslikud ja praktilised tagajärjed?

2. Keskkonnakahju (kahju) tekitaja mõiste

Direktiivist lähtudes tuleks hõlmata ettevõtja majandus- ja kutsetegevuses tekitatud keskkonnakahju. Samas on direktiivis asjakohased mõisted sisustatud äärmiselt laialt ning võrdlemisi segaselt. Nende mõistete kohaselt oleks hõlmatud näiteks ka isiku eraviisiline mittetulunduslik (majandus)tegevus.

Õigusselgust silmas pidades ja keskkonnakaitselistest kaalutlustest lähtudes on kahju tekitajale antud keskkonnavastutuse seaduse eelnõus direktiiviga võrreldes laiem sisu.

3. Kahju tekitaja kaitseklauslid

Direktiiv võimaldab liikmesriigil kohaldada järgmisi kaitseklausleid: nn *permit defence* ja *state of the art defence*. Keskkonnavastutuse seaduse eelnõus on neid ka kasutatud.

Loa tingimuste järgimisel isiku vabastamine keskkonnakahju heastamisel tagab õiguskindluse. Keskkonnalube antakse Eestis võrdlemisi lühikeseks ajaks (va kompleksluba) ning vajadusel on võimalik ka muuta loa tingimusi loa kehtimise kestel. Vastav erand direktiivis tuleneb eelkõige erinevate liikmesriikide õigussüsteemide erinevusest. Olemasolevast teabest ja tehnoloogiast lähtumisel kahju tekitaja vabastamine keskkonnakahju heastamise kulude kandmisest on problemaatiline eelkõige ettevaatuspõhimõtet arvesse võttes.